

ASUSU IGBO DI KA NGWA AHIA

Aloysius Umeodinka & Chinwude Ugochukwu

Department Of Igbo, African & Asian Studies

Nnamdi Azikiwe University, Awka

aloyudo@yahoo.com/ ugochukwuchinweude@gmail.com

Umi Edemede

Mmadu na-esite n'onyinye Chukwu nyere ya aba ogaranya, ma o chukwaa onyinye ahụ echukwaa. Asusu Igbo bu onyinye puru iche Chineke nyere ndi Igbo etu o siri nye mba France French, England English, Germany German, Portugal Portuguese na mba ndi ozo di n'awa. E wepu ndi Igbo, mba ndi ozogasi jiri asusu ha mere ngwaahia nke mba di iche iche na-azu, na-enye ha ego. Nchocha a choro igosi na asusu Igbo zuru oke ibu ngwaahia ka ha. O choro iziputa etu a ga-esi kpoba asusu Igbo ka ngwaahia iji rete ya nnukwu ego ma gosikwa ihe ndi na-egbochi ndi mmadu izuru asusu Igbo di ka ngwaahia. N'iji mee ihe ndi a, usoro nchocha anyi ga-agbaso bu usoro nkowa. Atutu anyi ga-eji eme ya bu nke Ngwakorita Usoro Azumahia nke si n'aka McCarthy (1960). Nchoputa nchocha a na-egosi na ndi Igbo kwesiri ikpo asusu ha mkpa tinye uchu na odimma ya. Ha kwesikwara ina-ahazi asusu ha nke oma, na-eme ka ha na Goment Steeti na nke Etiti na-enwe ezigbo mmekorita n'iwelite onodu asusu Igbo n'udi o ga-eji na-eto akpiri di ka ngwa ahia a na-achọ achọ.

Mkpolite

O bu akuko di nti njo ma a si na onye nwere nkume amaghi etiya aki. O jogbukwara onwe ya ma a si na mmadu no na mmiri ncha abaa ya anya. O dighi mma ka obinammiri jiri asu na-akwo aka ya. Mmadu ino n'uju ma na-ario ario bu akuko ojoo. Nke m di iche bu ajo aha. Onye esoghi eji ihe eme ihe, e were ya mee ihe e ji ihe eme. Okwu niile a bu gbasara onyinye asusu Chineke nyere ndi Igbo etu o siri nye mba ozo di n'awa. Ndi Igbo na asusu ha, Igbo, di ka aki oyibo Chukwu kere nye ya mmiri o ga-anu, mmiri utu Chukwu tinyeere ha site n'asusu ha.

Asusu Jaman Chukwu nyere ndi Jamani (Germany) so n'asusu a na-amu na mba di iche iche n'awa. Etu ahụ ka e si amu Frenchi, Potugiz, Chainiiz, Roshian na asusu mba ndi uzu. Mba niile ndi a chukwara asusu ha echukwa, kpo ya mkpa, hazie ya, mee ka asusu ha na-eto mba ndi ozo akpiri. Ha haziri asusu ha di ka ngwa ahia, jiri ya na-akpa ego. Goment mba ndi a na-abanyere otu iwelite asusu ha aja n'ukwu, na-enye ha nkwardo n'uzo di iche iche, nke mere na ndi mba ozo na-eji anuri eje mba ozo di etu a ebuli asusu ha. Ha si na ya enwetakwa ego nke ukwuu.

Ndi Igbo turu n'ilu si na uzu amaghi akpu ogene, ya lebe egbe anya n'odu. O na-abu onwa tibe, ije aguba agadi. Onye ibe ya na-ahu azu ga na-ahu azu. Ndi Igbo na asusu ha apughi iche. O bu etu Chineke siri nye mba ndi ozo asusu ha ka O siri nye ndi Igbo nke ha. Ndi Igbo kwesiri igba mbo iji rite uru di n'asusu ha. Ha kwesiri ima ihe ga-eme ka asusu ha na-eto mba ndi ozo akpiri, ka mba ndi ozo ahụ nwee mmasi ibia muba asusu Igbo. E nwere otutu ihe a ga-eme ka asusu Igbo gbagolite, noro n'ezi onodu. E nwere udi igba mbo ndi Igbo ga-agba n'asusu ha ka o nwee nnukwu ugwu, buru ihe ngala ndi mba ozo ga na-achọ. O bu ihe ndi a e kwesiri ime n'asusu Igbo kpalitere nchocha a. Oke na oru nchocha a bu iziputa uzo a ga-esi hazie asusu Igbo ka o ghara iri mperi obula. O zuru oke ka asusu mba ndi ozo. O choro ime ka a mata etu a ga-esi hazie asusu Igbo ka e rete ya nnukwu ego di ka ngwaahia, maka na nke onye ji ka o ji aba mba.

N'imezu ebumnuche ndị a, nchọcha a ga-eme ntulegharị ihe e derela ede gbasara ọ̀nọ̀du asụsụ Igbo. N'imezu ebumnuche ndị a, n'isi nke mbụ, nchọcha a ga-ekwu okwu ndubata nke ga-eruturu ọ̀gụ̀ụ̀ aka n'isi okwu nchọcha. Isi nke abụọ ga-abụ maka ntulegharị ihe ndị e derela n'akwukwọ̀ dī iche iche banyere ọ̀nọ̀du asụsụ Igbo. Isi nke atọ̀ ga-enye nkọ̀wa gbasara usoro a gbasoro wee mee nchọcha a. Ọ̀ bụ̀ n'isi nke anọ̀ ka a ga-ewepụta isi okwu ndị gbara ọ̀kpurukpu, tūlee ha, mee nseke ha iji ziputa etu a ga-esi kpọba asụsụ Igbo n'udī ngwa ahia mba ndi ọ̀zọ̀ ga-enwe mmasi izuru dī ka ngwa ahia. Isi nke ise, nke ikpeazu, ga-abụ maka nchikọta nchoputa nchọcha na mmechi.

Ntuleghari Atumatu

Asụsụ bụ̀ ụ̀mī ntugharị uche mmadu na ibe ya. Mmadu isape anya mara ihe na-aga n'ụ̀wa na mgbe o ji aga anaghī adī mfe ma e jighi asụsụ. Asụsụ bụ̀ mmem gbara ụ̀zọ̀ anọ̀:nke ngere, nke ọ̀susu, nke odide na nke ọ̀gụ̀gụ̀ (Prasad, 2012). Ofomata (2012) kwuru na ọ̀ buru na asụsụ adighi, mmadu na ibe ya nwee mmekorita ga-ahia nnukwu ahụ, na ọ̀ bụ̀ asụsụ ka e ji eme ihe dum mmadu na ibe ya na-eme. O kwukwara na ọ̀ ga-esi nnukwu ike ka mmadu na onye anaghī asu asụsụ ya, ma ọ̀ bụ̀ onye amaghī asụsụ nọ̀kọ̀, kpakọ̀, na kwa mekorita. Ọ̀ na-enyekwa aka na nkuzi, maka na onye nkuzi na onye a na-akuziri ga-aghotariri onwe ha.

Emenanjọ̀ (2010) mere ka ndi Igbo mata uru netwokin bara na nke ọ̀ ga-abara ndi Igbo. O kwuru na netwokin na-akuzi aka weta, aka weta. O kwuru na amakamihe n'Àba bụ̀ onye nzuzu n'Àba. Ọ̀ na-ekwu na ndi amaghī omenala Igbo, amaghī netwokin enweghī ebe ha ji azu eje. O kwukwara na ICT, GSM na Nanotekinoloji na-emezi ka ụ̀wa nke ugbo a buru otu ogbe. O kwuru na enwemego, akụ na ụ̀ba, enwem obosara ala, enwem akụ dī n'ime ala anaghī achizi n'elu ụ̀wa ugbo a. Ihe ndi na-achinu bụ̀ amamihe, amamakwukwo, ama-izu na netwokin. Ọ̀ mara atụ̀ na Japan, China, na Israel bụ̀ mba enweghī akụ na ụ̀ba ọ̀bula, mana site na amamihe, akọ̀ na uche, amamakwukwo na netwokin, ha sochazi na mba ndi maara ihe ekwe na-akụ. E si na ya enweta echiche na atumatu nke a ga-ahazi iji wee chọwa odimma, nzoputa na oganihu mba ma ọ̀ bụ̀ obodo.

O kwuru na nkemdiiche abughī ezigbo aha . Ọ̀ na-eme ka ndi Igbo mata na mmadu bụ̀ chi ibe ya, aka nri kwuọ̀ aka ekpe aka ekpe akwuọ̀ aka nri. Ije ụ̀wa bụ̀ onye daara ibe ya, ibe ya adaara ya. Onye nu, ya kọ̀rọ̀ nwanne ya. (Emmananjọ̀ 1977, 1988, 1998, 2006 na Ikonne 1992). Uzọezie (2011) na-ekwu na ndi Igbo kwesiri ina-agba mbo inwe mmadu na goomentī, maka na ọ̀ bụ̀ goomentī na-echeputa ma na-emeputa iwu na atumatu dī iche iche e ji achī obodo. Ọ̀ si na obodo na mba enweghī mmadu na goomentī agaghī enwe oganihu na mmepe obodo. N'okwu nke ya, Ndimele (2005 ed.) na-akowa ka ndi mgbasara ozi si enye aka n'ikwalite asụsụ na n'ime ka ndi mmadu na-akpasọ asụsụ obodo ha ezi agwa.

Ndimele (2005 ed) gara n'ihu si na mgbe ọ̀bula ndi ntorobia ma ọ̀ bụ̀ ụ̀muaka na-eto eto enweghī ike isụ asụsụ ala ha, amaghī aha a na-akpo otutu ihe n'asụsụ ala ha, ihe ọ̀ putara bụ̀ na asụsụ ahụ akwadobela ila mgbuka; onwu asụsụ ahụ eruola. Egbokare (2004) kwuru si na mmekorita asụsụ ọ̀bula na ndi mgbasara ozi na-adi ike nke ukwu n'ime ike asụsụ ahụ bawanya, mekwaa ka igwe mmadu nwee ezigbo mmasi na ya, na-asu ya. N'akuku nke ya, Okorji, Eme and Omachonu (2015 eds.) tutara otutu aro banyere ihe ndi e kwesiri ime ka e wepu ndaghachi azu dī n'asụsụ Igbo. Ha kwuru na ndi Igbo ga-echigha azu n'isu asụsụ Igbo n'ọ̀nọ̀du niile na n'ebe ọ̀bula.

N'iga n'ihu, ha (2015) kwukwara na o kwesiri ka ndi omumu gbasara ahuike, mmebe iwu, mgbakọ̀ na mwepu na-ahoputa ndi a ga-etinye ugo n'ikwalite asụsụ igbo. Ndi na-asu Engligbo ga-akwusi ya. E kwesiri iji asụsụ Igbo na-azukorita ahia, na-ekwukorita okwu, na-arukorita oru, na-agukorita akwukwo, dgz. A ga-akwado ndi odee n'ide akwukwo iji kpalite

mmuọ ha. O kwesiri ka e nye ndi niile guru Igbo oru ka onuogu ndi na-agu Igbo wee na-abawanye.

N'okwu ya n'agumagu Nke Iteghete maka Ncheta Chiif F.C. Ogbalu, Nwaozuzu (2015) gosiri na ichota olu bu ihe mkpalite ndi mmadu ji agbaje n'igu asusu Bekee mgbe gboo, hapu asusu Igbo. Ihe nke a putara bu na e mee ka e jiri igu Igbo na-enweta ezigbo oru n'ala Igbo, o ga-eme ka otutu ndi mmadu nwee mmasi igu na isu Igbo. O kwukwara na e nwere ndi na-aju ma " E ji Igbo aga Ebee?" Ihe nke a na-egosi bu na a kowara ndi di etu a uru di n'asusu na ihazi asusu Igbo, ha ga-enwe obi nchehari n'ebe asusu Igbo di. O buru na e bidokwa ikoro umuaka akuko ifo na akuko odinala di ka a na-eme na mbu, mmuọ, ha ga-alota n'ebe asusu Igbo di.

Ejiofor (2010:10) kwuru na e kwesiri ichoputa, mmeputa ma kuzikwara umu ntakiri ihe a na-akpo ndi a na ndi ozo di ka ha n'Igbo. Nke a bukwa maka icheputa aha a ga na-akpo otutu ihe aha ha di na Bekee. E mee etu a, o ga-eme ka Engligbo belata, mekwaa ka umu aka Igbo mara na asusu Igbo a dabereghi na nke Bekee, na o zuru oke. Ndi Igbo ekwesighi idi na-achọ ebe e mechara emecha. Ha kwesiri, iji aka ha mee nchoputa nke ha gbasara aha a na-akpo ihe ufodu ha ji eme ihe.

Nwaozuzu (2015) tuputakwara otutu aro maka ime ka asusu Igbo rigoro n'okwa di elu, hapu onondu ndapia o no na ya ugbu a. Ha bu ndi a:

- Inwe ubochi ndi Igbo kwa afo ka ndi Igbo nwee ohere ziputa okputorokpu odinala ha di ichi ichi.
- Ndi Igbo welitere isi itukota ego kwado ndi na-eme ejije ka ha mee otutu n'ime ha n'asusu Igbo
- O kowara na ndi Igbo bu ndi e jiri "Onye Aghana Nwanne Ya" wee mara. O si na o kwesiri ka ndi Igbo tute njirimara di etu a n'ura.

N'okwu ya, ndi Igbo kwesiri ugbu a imata uru agumakwukwo bara, wee makuo ya. Na nkowa ihe bu Azumahia, Wimshurst (1978) si na o bu usoro nhazi nke oru ya bu ichoputa, inwe olile anya gbasara ihe ozuahia choro, na imezuru ozuahia ahụ ihe o choro, ma si na nwetara ndi nwe ngwaahia uru. Na nkowa nke ya, Wilson (1979) si na Azumahia bu usoro nhazi ihe nke e si na ya ejiko ihe niile na-eme gbasara imeputa ngwaahia ndi mmadu i choro, ma mekwaa ka ndi niile nwere ike izuta ngwaahia ahụ zuta ya, na iweaga ngwaahia ahụ n'ebe ndi choro ya no, iji mezu ebumnuche ndi nwe ngwaahia.

Wilmsurst (1978), n'ikowa oru diara azumahia, si na o gbasara etu ulo oru (ndi nwe ngwaahia) na ndi na-azu ha ahia si enwe mmekorita. Ufodu ihe ha na-emere ndi na-azu ha ahia bu ime nchocha ihe ndi ozuahia ga-achọ, ihazi mmekorita ndi nwe ngwaahia (ya bu ndi na-ere ahia) na oha mmadu, na ihu maka ihe ndi ozuahia na-achokari na igbasa ozi gbasara ngwaahia ha. O kwukwara na e nwere ike ikowa azumaahia di ka echiche ma o bu echemeche a na-akpo "Echemeche Azumaahia" (marketing concept). Ihe o putara bu na atumatu, iwu na ihe niile ndi nwe ngwaahia na-eme, bu maka odimma ozuahia. O kwukwara na ire ahia na azumahia abughi otu ihe. Ire ahia na-agbado ukwu n'ihe oreahia choro, ebe azumahia choro. Ihe oreahia choro bu ka ngwaahia ya ghoru ego. Mana ochicho onye azumaahia bu ka o mezuoro ozuahia ihe e choro site n'udi ngwaahia o nwere na ihe ndi ozo gbasara iwetara ya ngwaahia ahụ n'udi na ebe o ga-eru ya aka izuru ya. Ihe o putara bu na onye ga-ekwu udi ngwaahia a bughi oreahia.

Westwood (2000) si na azumahia bu iweta ngwaahia (ma nke a na-ahu anya ma nke a naghị ahụ anya) ka o di etu ozuahia siri cho ya. Uzo a ga-esi kowa ya bu na azumahia bu

gbasara ichoputa ihe ozuahia ga-achụ na ime ka ngwaahia na ihe ozuahia na-achọ dakota, ma nyekwa onye nwe ngwaahia uru. O sikwa na ihe bu oganihu azumahia bu mmadu inwe ngwaahia a chorọ, wetakwa ya ebe a chorọ mgbe a chorọ, mekwaazi ka ozuahia mara na ngwaahia ahụ di. Iwu Ndota (Law of Attraction) di ka Tracy (2002) siri kwu ya, bu nke na-ekwu na mmadu bu anumanu na-adotara onwe ya ihe ya bu odota. Iwu a, chorọ ka anyi ghota n'okwu ya bu na o buru na mmadu ma o bu ndi Igbo gbanwee echiche ha, chegharia n'agwa ojoo ha na-akpaso asusu ha, sapee anya ha, were anya ndi huru uzọ na-ele ihe uwa, nwee atumatu ohuu na iwu ohuu gbasara asusu ha, na ihe mgbanwe di iche, bara nnukwu uru ga-abata n'asusu Igbo.

Atutu Mgbakwasa Ukwu

Mccarthy (1960) weputara Atutu Azumahia nke o kporo Ngwakorita Usoro Azumahia. Bekee na-akpo ya "Marketing Mix". A na-akpokwa ya "P Anọ nke Azumahia". Ntughari ya na Bekee bu "4PS of Marketing". Ngwakorita usoro Azumahia bu uzọ no ulo oru ma o bu oreahia ga-ahazi nke oma iji mezu ochicho ndi na-azu ya ahia. Usoro azumahia di anọ: Ngwaahia (Product), onuahia (Price). Ebe azumahia (Place) na Nkwalite azumahia (Promotion). Ihe atutu ngwakorita usoro azumahia na-ekwu bu na o kwesiri na mgbe obula a chorọ imezuru ozuahia ihe o chorọ ka o wee na-azu ahia, a ga-ahuriri na a gwakoritara Ngwaahia, onuahia, Ebe-azumahia na Nkwalite azumahia etu di mma oge obula. A ga-etikota nke obula n'ime ha etu kwesiri ekwesiri iji nye ihe a chorọ.

Nkwa ya ozọ bu na ngwaahia ma nke a huru anya ma nke a hughu anya, agaghị adi n'udi game ka azumahia ghara izu ozọ. O ga-adiriri n'udi onye zuchaa o zukwaa ozọ. Gbasara onuahia, a ga-etinye onuahia ngwahia n'udi o gaghi esi chupuchaa ndi ga-achọ izu ahia. o kwesiri ibu onuahia ga-amasi otutu ndi mmadu. Ebeazumahia na-ekwu na a ga-ewega ngwaahia ahụ ebe o ga-eru ndi chorọ izu ya aka mgbe obula ha chorọ; a gaghi edebe ya ebe o gaghi eru ndi chorọ ya aka. Nke Nkwalite Azumahia na-ekwu na etu e si akpalite mmuo ozuahia, ka e si ekechi ngwaahia ka o na-atọ akpiri na ka e si akpoba ya ka mmadu hu ya, ga-ekwesiri ekwesiri maka odimma ndi ozuahia.

Mputara atutu a bu na a ga-ahu na a gwakoritara "P anọ" ahụ n'udi o ga-adi ozuahia mma. Ihe ozọ o putara bu na oke ngwaahia a ga-erepu ga-esite na ka e si hazie "P anọ" ahụ. A hazite ya nke oma ndi ozuahia azuo nnukwu ahia mana a hazighi ya nke oma, ndi ozuahia agaghị azu ahia ma ncha.

Nhazi Asusu Igbo n'Usoro Azumahia

N'ebe a ka anyi ga-ewebatazi Atutu Ngwakorita usoro Azumahia n'etu a ga-esi gbasso ya wee hazie asusu Igbo nke oma ka e wee dota mba ndi ozọ ka ha na-azuru asusu Igbo di ka ngwaahia. N'ime nke a, a ga-ahazi onodu ngwaahia ya, Onodu onuahia ya, onodu ebe-azumahia ya na nke nkwalite azumahia ya nke oma. E nweghi nke a ga-ahazi iche, n'atuleghi etu o ga-esi metuta ibe ya. Ka a na-edozi otu ka a na-edozi ibe ya. Nke obula ga-eketa oke nhazi na ndozi. Ugbu a, ka anyi werebezie ha n'otu n'otu hazie.

Nhazi Ngwaahia (Product)

N'ebe a, ugbu a, asusu Igbo buzi Ngwaahia, ajuju ndi anyi ga-aju ma zakwaa ha na nhazi ngwaahia asusu Igbo bu ndi a:

- Kedu ka anyi ga-esi mee ya ka o di ka asusu ndi ozọ mba di iche iche na-amu, na-agu n'ulo akwukwo di iche iche?
- O nwere mba ozuahia anyi ga-ahaziri ya nke iche, n'udi ha ga-achọ ya?

- Ngwaahia anyi, o ga-abu otu udi, ka o ga-adi n'udi di iche iche?
- Kedu uzo di iche iche anyi ga-agbaso hazie ya ka mba ozuahia o bula choro ya horo udi nke ha choro?

Ndi Igbo ga-ebido ikpo igba mbo na agwa niile na-eme ka asusu na omenaala ha nwuo asi. Nke a ga-ebido na ndi Igbo n'onwe ha ga-akpo onodu ojo asusu Igbo no n'ime ya si Asusu Igbo (Igbo Language Union). A ga-asudo otu a ka o noro di ka otu ga na-eti iwu, a ga-erubere isi na mkpebi obula gbasara odimma asusu Igbo.

E wube otu a, ndi otu a ga-akpo oku, nwee ogbako ije n'ahia ma otutu ebe ndi Igbo bi hinne na Naijiria ikowara ha mkpa o di ka anyi jidesie njirimara anyi bu asusu Igbo ike. Ebe ahụ ka a ga-enye ndi ozo mkpebi ha n'ibidozi na-asu asusu Igbo mgbe niile na ebe niile, na-akuziri ya umu ha, na-eme ka umu ha kpo imuta asusu Igbo mkpa. Ha ga-ekwuputakwa mkpebi ha n'ijizi asusu Igbo na-edede leta na ihe ndi ozo, werekwa ya na-atulekorita uche, na-akpa nkata, na-azukorita ahia. Site n'ichela echiche ulo a ka ha ga-eji na-akporo umu ha na-efe ulo na-alota, umu ha na ndi ulo a na-emekorita, ha wee na-enwe mmasi iga ulo. Site kwa n'ichela echiche ha ulo ka ndi Igbo na-azu ahia ga-eji malite iru ndostiri ha n'ala Igbo, na-akpobata ndi ofesi ha na ha na-azukorita ahia n'ala Igbo. Nke a ga-eme ka ndi ofesi ahụ mara ala Igbo, nwekwaa aguu imu asusu Igbo ka ha na ndi Igbo wee na-enwe ezigbo mmekorita.

Ndi Igbo ga-ekpebi ikuziri umu ha njirimara ndi Igbo niile, na otutu ihe ndi Igbo kporo mkpa. Ha ga-amalite ikoro ha akuko ifo n'ulo, kuziere ha isopuru ndi okenye na ndi ozo, ihu umuaka n'anya, irusi oru ike, iku ugbo, izere ihe ojo na aru, inwe mmuo mmekorita, inwe obi umeala imuta ozi ezi na ulo na ihu obodo ha n'anya machekwaa ya.

Nhazi Onuahia (Price)

Ngwaahia na onuahia asusu Igbo ga-agako, mekorita, iji nye ihe a choro. Ego ole a na-ere ngwa ahia o bula ga-esite na mkpa o na-egboro ndi choro ya na onuogu ndi choro ya. O buru na mkpa o na-egbo buo ibu, ndi choro ya ga-esokwa bu ibu. Ndi choro asusu Igbo buo ibu, onuahia ya ga-agbalite. Nghota di n'etiti goomentu na ndi nwe asusu Igbo ga-abu gbasara goomentu itinye aka, nye nkwardo maka omumu asusu Igbo na Steeti Anambara, Imo, Abia, Enugwu, Ebonyi, Delta, na Riva. Olile anya ga-abu ka ha webata atumatu ikpalite mmuo ndi nkuzi maka ikuzi asusu Igbo nke oma na Steeti ndi a. A ga na-enye ha ego mkpalite mmuo (ego mmachi akpa) iji me ka ha na-agba owulite n'ikuzi asusu Igbo etu o kwesiri.

Ka goomentu na-eme nke a ka a na-atukwa anya na ha agaghi agbaba umu akwukwo na-amu asusu na omenala Igbo aka. A ga na-enye ndi no n'ogo nke ato ihe nrite akwughu ugwo akwukwo ha na-agu. Ndi a ga na-enye ya bu ndi na-eme ofuma n'asusu na omenala Igbo. Ozokwa, site na mmekorita goomentu na otu ohanaze Asusu Igbo, a ga-enwe nsorita mpi ma o bu azomiko n'ochichi goomentu ime obodo, steeti na nke etiti. A ga-agba mbo ikwalite amumamu asusu Igbo n'ulo akwukwo ogo na Naijiria, Mahadum niile di na steeti ndi Igbo gasi ga-akpo nke a mkpa ebe govano na-achii steeti ga-adebe ga-enye ndi obula guru Igbo oru afo.

Ihe niile ndi a a na-eme bu ihe ndi ga-ebugo onuahia Igbo n'ezi elu. Ebe otutu umu akwukwo ga na-agba mbo igu Igbo maka inweta oru, ndi ozo na-achio igu ya maka ihe nrite, ndi ofesi a na-achio maka ha na ndi Igbo izukorita ahia onuahia asusu Igbo ga-agbagote. Iji asusu Igbo de ejije di iche iche na iji ya de akara-nzi-ebe okporo uzo (sign posts/bill boards) ga-egosi na ndi Igbo etetela n'ura n'ikpo asusu ha mkpa. Ihe ozo a ga-eme ka onuahia asusu Igbo na-eto akpiri bu ikewasi oru otu Ohanaze Asusu Igbo komitii di iche iche na-aru oru di iche iche

maka asụsụ Igbo. Kọmitii ike nkwicha, kọmitii ngaghari, kọmitii Nkwanye ugwu, kọmitii odimma Igbo.

Komitii Asụsụ izugbe na kọmitii okwu ego. Orụ kọmitii ndi isi oche bu mmekorita ndi Igbo na ndi ozo, ibu onu na-ekwuru Igbo n'asusu ha, ichikota ndi Igbo gbasara ebe niile, ilekota aku na uba ndi Igbo ebe obula na mmeko ndi Igbo na asusu Naijiria ndi ozo. Oru kọmitii ike nkwicha ga-abu imata ihe ndi mba ozo wara anya na-emegasi maka asusu ha. Kọmitii ndi Ngaghari ga na-akpaghari imata ma e nwere ebe a na-akpagbu ndi Igbo. Oru kọmitii nkwanye ugwu bu ileba anya n'ihe ndi nwafo Igbo na-emegasi, mara ndi ha ga-ahoputa ka e chie echichi nkwanye ugwu. Kọmitii odimma Igbo ga na-ahu maka ihuta ihe a ga-eme n'ime Naijiria maka odimma asusu Igbo. Kọmitii asusu izugbe ga na-ahu nhazi odide na osusu Igbo. Oru kọmitii okwu ego bu ichikota ihe niile e jiri ego me, kowaa ha etu o ga-edo onye obula anya.

Nhazi Ebe Azumahia

Ebe azumahia bu gbasara iweta asusu Igbo nso, ebe ndi chorọ ya ga-enwe ike inweta ya mgbe ha chorọ ya. Etu a ga-esi me nke a bu na ndi okammuta n'asusu ga-elere anya n'oganihu dizi n'asusu Igbo wee na-edede otutu akwukwo Igbo. Ha ga-agba mbo mee ntughari otutu ihe e dere ede n'asusu mba ozo gasi, di ka imeputa nkowaokwu na French, Igbo na Chinese. O buru na e mee ka agumagu ma o bu akwukwo ndi a di, ndi Bekee na mba ndi ozo ahụ ga-enwe mmasi n'asusu Igbo, maka na o bu odimma ha na ndi Igbo kpatara ntughari akwukwo ndi ahụ n'asusu ha.

Site na mmekorita goomentị na otu ohanaze asusu Igbo, a ga-eme ka akwukwo mgbasara ozi, ndi redio na televishon steeti weputa oge ndi Igbo n'usoro emem ha kwa ubochi. Ha ga-akuzikwa asusu Igbo, na-egosi omenala na njirimara ndi Igbo n'oge ndi Igbo. Ndi mmebe iwu ga na-eji asusu Igbo arurita uka n'oru ha, jiri ya na-edeputa iwu ha mebere.

Nhazi Nkwalite Azumahia

Nke a gbasara ime ka ndi mmadu mara na asusu Igbo aburula ngwaahia na ihe ndi Igbo kporo mkpa. Uzo nke mbu a ga-agbaso bu ndi Igbo ikwekorita, weputa ubochi Emem Ndi Igbo. O ga-abu ubochi ndi Igbo si ebe di iche iche ga na-eziputa ihe ha jiri buru ndi Igbo kwa afo. O ga-abu ubochi mbukota na ntutukota omenala Igbo. A ga-enwe otutu ihe ngosi e jiri mara ndi Igbo, ma ihe mmeputa ma odinala di iche iche.

Ndi nwere ego ga-esite na mkpebi ha na ndi ochichi asusu Igbo nye ndi na-eme ejije ego ka ha meputa ufodu ejije n'asusu Igbo. Nke a ga-enyere ha aka, belata oghom ahụ aha na-enwe n'imeputa ejije Igbo nke a ga-ekiri na televishon. Ndi ochichi asusu Igbo ga-ejekwu ndi goomentị ka ha nwee nkwekorita aka ulo mgbasara ozi ha na akwukwo mgbasara ozi ha tinye uchu n'igbasara ozi, mee ka ndi mmadu mara mbo niile, a na-agba maka iweghachi asusu Igbo n'onodu di elu maka odimma ndi o na-amasi. A ga-eme ka ha mara na ndi Igbo na-agba mbo ka asusu ha ghara ifunahu ha. Ha ga-eme ka ndi mmadu mara na ndi Igbo, ma onye elu ma onye ala, na-agbazi mbo isu asusu Igbo, na ha jizi asusu ha azukorita ahia, ekwukorita okwu, arukorita oru, emekorita egwuregwu na nkuzi.

Nchikota Nchoputa na Mmechi

N'ebe a ka anyi ga-eme nchikota nchoputa anyi mere na nchocha a , wee weta oru na njedebe.

Nchikota Nchoputa

Na mbo anyi gbara ihazi asusu Igbo di ka ngwaahia, Atutu Ngwakorita usoro Azumahia anyi gbasoro mere ka nchoputa si na ya si n'okpuru nhazi Ngwaahia, nhazi onuahia, Nhazi Ebe azumahia na Nhazi Nkwalite – azu-ahia wee puta. N'ikowa ha n'otu n'otu ka nchoputa ndi ahụ ga-eji puta ihe.

Na Nhazi ugwaahia, anyi choputara na e wube otu okwuchaa-o-gwu maka asusu Igbo, okwu ha kporo ga-eme ka ndi Igbo kpebie ijisie asusu ha ike. Anyi choputara na o buru na ndi Igbo jisie asusu ha aka ike, na-echela echiche ulo, na-ewela azumahia n'ala Igbo, kpebie ikuziri umu ha asusu na omenala Igbo, o ga-eme ka asusu Igbo nwee onodu nnoni na ezigbo ogo di elu o ga-eji na-eto akpiri di ka ngwahia.

A bia na Nhazi onuahia, anyi choputara na site na ndi ochichi asusu Igbo na goomentị inwe nkwekorita idozi onodu asusu Igbo, o ga-eme ka onuahia asusu Igbo lalie elu. A choputakwara na onuahia ya ga-agbago elu karia ma ndi goomentị steeti Igbo niile nabata iji onyinye mmachi akpa ma o bu mkpalite mmuo ndi nkuzi na umu akwukwo maka nkuzi na amumamu asusu na omenala Igbo. Ha sikwa etu a kwado nsorita mpi n'asusu na omenala Igbo, o ga-ebugo onuahia asusu Igbo n'aka ndi choro ya.

Na Nhazi Ebe-azumahia, ihe e nwetara bu na o buru na ndi akwukwo mgbasa ozi na ulo mgbasa ozi goomentị ebido na-ekwusa ihe ohuu niile a na-eme n'onodu asusu Igbo, o ga-eme ka ndi niile asusu Igbo na-amasi mara ebe a kwu. O ga-adiwagakwa mma ma o buru na ndi ode degasia akwukwo nkuzi Igbo tugharia ya n'Igbo/Bekee na asusu mba ndi ozo a choputara ga-eme ka asusu Igbo ruo ndi choro ya aka bu inye ndi ode na ndi na-eme ejije Igbo na redio na televishon ego nkwado maka mkpalite mmuo ha; werekwa asusu Igbo na-eme ekpemekpe uka Kraist. N'ebe o gbasara Nhazi Nkwalite Azuhia, anyi choputara na ndi Igbo gbakota, kwekorita inwe ubochi Emem. Ndi Igbo, kwa afọ ga-eji na-egosiputa njirimara ha ga-akwalite azumahia asusu Igbo. Ndi mgbasa ozi goomentị ga-enyekwa ka uchu ndi Igbo na-echu n'idozi asusu na omenala ha.

Mmechi

Nchikota a bu nke a malitere iji leba anya n'etu e nwee ike isi kpoba asusu Igbo di ka ngwaahia. Nke a boro anyi ibu ituleghari aro otutu ndi okammuta na ndi ozo derela gbasara ihazi asusu Igbo, mee ya ka o kwurukwa chim k asusu ndi ozo welitere isi na mba uwa. Anyi ji anya e ji ahazi ngwaahia wee me nchocha di na ya, nke mitara ezigbo mkpuru. Nchoputa anyi gosiri na site n'ihazi asusu Igbo di ka ngwaahia nwere onuahia, ebe azumaahia na nkwalite azumaahia, onodu asusu omenala Igbo ga-agbanwe buru ihe ndi Igbo ga-eji na-eme ngala. Ngala ha bu na okpukpu e che na o nwuru anwu ga-adikwa ndu ozo.

Edensibia

- Chisnall, P.M. (1975). *M. Marketing: A Behavioural Analysis*. Berkshire: McGraw-Hill Book Company (UK) Ltd.
- Egbokare, F. (2004). *Language and Contemporary Issues in Nigeria's Development: A Lead paper presented at the 11th Biennial Conference of Modern Languages Association of Nigeria (MLAN)*.
- Emenanjo, E.N. ed. (1977). *A Book of Igbo Folktales*. Ibadan: Oxford University Press.
- Emenanjo, E.N. (1988). *Atumatu Agumagu na Atumatu Okwu*. Ikeja: Longman.
- Emenanjo, E.N. (1998). *Ukabuilu ndi Igbo*. Aba: NINLAN Books.
- Emenanjo, E.N. (2006). Language and Folklore Among the Anioma People of Delta State: Issues of Relevance. *Journal of Igbo Studies*, 1:35-43.
- Emenanjo, E.N. (2010). *Somadina:ike otu onye na ndu ndi Igbo: Agumagu nke ise maka*

- ncheta Chief (Dr.) Chidozie Ogbalu. Onitsha: Varsity Publishing Company Ltd in association with Nnamdi Azikiwe University, Awka.
- Ejiofor, P. (2010). *Ibeku Ndi Igbo Maka Asusu Igbo*. Awka: Valid Publishing Company.
- Ezeoke, J. 2010. Igbo, Geenu Nti (Igbos, Listen). In Okolo B.A. (ed.) *Proceedings of the National Seminar on Revival of Igbo Values*. Benin: Ofobuike Intellectual Union.
- Ikonne, C. (1992). *Chapii: A Study of Igbo Folktales*. Owerri: Pen Paper Publications.
- Ilechukwu, D.I. and Nweya, G.O. 2015. Mmasi ndi Igbo nwere n'ebe asusu Bekee Di karia asusu Igbo. In R.I. Okorji, C. A. Eme and G.S. Omachonu (eds.), *Contemporary Issues in Linguistics and Language Studies: A Festschrift for Prof. Clara Ikekonwu*. Enugu: Rossen Publications Ltd Pp.329-336.
- McCarthy, J.E. (1960). *Basic Marketing: A Management Approach*. Homewood, :Richard D. Irwin.
- Ndimele, O. (2005 ed.). Globalization and the study of languages in Africa. In Obioma B.E. and Uchamma J.A. *The Mass Media in Developing and Enhancing Attitudes towards Nigerian Languages: The Past, the Present and the Future*. Port Harcourt: Grand Orbit Communications and Emhai Press, Pp.89-99.
- Nwaozuzu, G.I. (2015). *Agbambo ndi Igbo na nkwalite asusu na omenala ha*. 9th Memorial Lecture in Honour of Chief F.C. Ogbalu. Onitsha: Varsity Publishing Company in association with Nnamdi Azikiwe University, Awka.
- Ofomata, C.E. (2012). *Omenala na Odinala ndi Igbo*. Enugu: Format Publishers Ltd.
- Okolo, B.A. and Ezikeojiaku, P.A.(2012). *Introduction to Language and Linguistics*. Owerri: B.A. Okolo and P.A. Ezikeojiaku.
- Prasad, T. (2012). *A Course in Linguistics*. Delhi: PHI Learning Private Ltd.
- Tracy, B. (2002). *The 100 Absolutely Unbreakable Laws of Business Success*. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc.
- Uzoemie, R. U. (2011). *Nigerian English and Literature: Selected Essays*. Awka: Fab Anich Nigeria Ltd.
- Westwood, J. (2000). *How to Write a Marketing Plan*. London: Kogan Page Ltd.
- Wilmshurst, J. (1979). *The Fundamentals and Practice of Marketing*. London: William Heinemann Ltd.
- Wilson, R.M.S. (1980). *Management Controls and Marketing Plan*. London: William Heinemann Ltd.